

บทที่ 6

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเดินทางของผู้สูงอายุกับการทำกิจกรรมและการใช้พื้นที่ในโครงการที่อยู่อาศัยของภาครัฐ กรณีศึกษา โครงการเคหะชุมชนทุ่งสองห้องและโครงการเคหะชุมชนคลองจั่น ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าจนเสร็จจุลวง โดยสามารถสรุปเนื้อหาและอภิปรายผลการวิจัยที่ได้ทำการศึกษา ดังต่อไปนี้

จากแนวโน้มของกลุ่มผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน จะนำมาซึ่งภาวะเสี่ยงและปัญหาด้านสุขภาพ โดยเฉพาะการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง เนื่องจากวัยสูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงในทางถดถอยทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม จากปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมในการรองรับทางสังคมและสุขภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าสู่ภาวะวัยผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี และคงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพที่ดีทั้งในที่อยู่อาศัยของตนเองและสภาพแวดล้อมทั่วไปของสังคมในปัจจุบัน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะใช้รูปแบบของการกำหนดตัวชี้วัดในเรื่องของ ADL เป็นกรอบในการศึกษา ประกอบไปด้วย ตัวแปรด้านบุคคล ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านภาวะผู้สูงอายุ สภาพแวดล้อม อีกทั้งการดำเนินชีวิตประจำวันและการเดินทาง ที่มีความสัมพันธ์กับการใช้พื้นที่ แม้ว่าในประเทศไทยโดยกระทรวงสาธารณสุขจะให้ความสำคัญของหลักการ ADL ในการศึกษาพฤติกรรมของผู้สูงอายุ แล้วก็ตาม แต่จะเน้นเฉพาะกิจกรรมภายในครัวเรือนและประเมินสุขภาพของผู้สูงอายุเท่านั้น แต่ในการศึกษาภายในโครงการเคหะชุมชนทุ่งสองห้องและเคหะชุมชนคลองจั่น ซึ่งเป็นพื้นที่กรณีศึกษานี้จะเน้นการใช้หลัก ADL กับการใช้พื้นที่และการเดินทางในการทำกิจกรรมประจำวันเบื้องต้นและกิจกรรมประจำวันต่อเนื่องของประชากรผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในบั้นปลายอย่างมีความสุขและเพื่อวางแผนทางการออกแบบชุมชนผู้สูงอายุกับสิ่งอำนวยความสะดวกของเมืองที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มี 4 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตกับการทำกิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุ โดยการใช้ ADL Model (2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการเดินทางของผู้สูงอายุกับการใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมประจำวัน (3) เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของการเดินทางของผู้สูงอายุกับการใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมประจำวันและภายนอกชุมชน (4) เสนอแนะแนวทางการวางแผนการอยู่อาศัยของสังคมผู้สูงอายุ

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตซึ่งมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมและการใช้พื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง ในขอบเขตพื้นที่ พื้นที่ห้องพักที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ พื้นที่ส่วนกลางและรอบข้างของอาคาร พื้นที่ส่วนกลางชุมชนและสนามกีฬา พื้นที่ในละแวกและจุดเชื่อมต่อการเดินทางสู่ภายนอกชุมชนของผู้สูงอายุตั้งนั้นเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีการเพื่อให้ได้ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการในการดำเนินการวิจัย

1. การใช้แบบสอบถามในการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ โดยเป็นประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้แบบสอบถามเชิงสัมภาษณ์ เพื่อให้สามารถใช้ในการสอบถามข้อมูลเชิงลึกกับผู้สูงอายุ ศึกษาผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาทั้งสองโครงการ จำนวน 200 คน โดยแบ่งเป็นโครงการละ 100 คน คือ วิถีชีวิต พฤติกรรม ปัญหา ความต้องการและการใช้พื้นที่ของผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิตในโครงการเคหะชุมชนทั้งสองห้องและเคหะชุมชนคลองจั่น

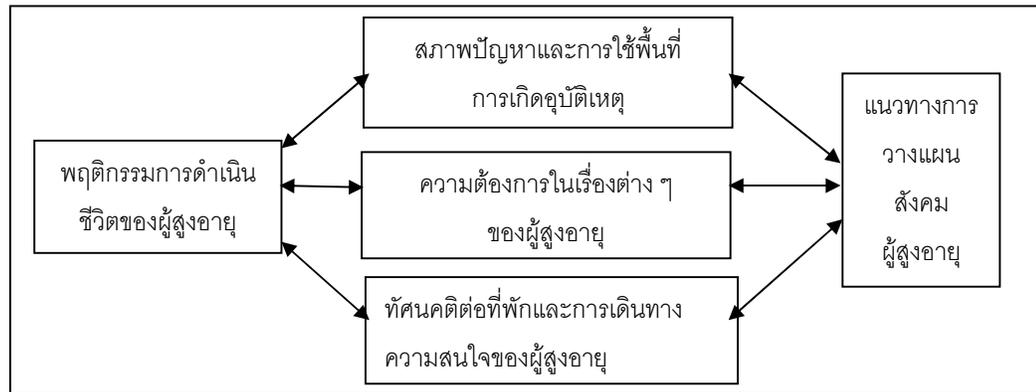
2. รวบรวมและประมวลผลข้อมูลจากการสำรวจ

3. การวิเคราะห์และอภิปรายผล

4. เสนอแนะแนวทางการวางแผนการอยู่อาศัยของสังคมผู้สูงอายุในโครงการที่อยู่อาศัยของภาครัฐ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและพิจารณาความสัมพันธ์โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประกอบกับการวิเคราะห์ ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 6.1
ความสัมพันธ์ของประเด็นการศึกษา

6.1 พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุกับการทำกิจกรรมและการใช้พื้นที่

โดยการวิเคราะห์ได้ชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมการเดินทางไปทำกิจกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยในโครงการที่อยู่อาศัยของภาครัฐ ทั้งกิจกรรมภายในชุมชนและระหว่างชุมชน การศึกษานี้ พบว่า พฤติกรรมการเดินทางไปทำกิจกรรมของกลุ่มผู้สูงอายุ (60-69 ปี) และวัยชรา (70-80 ปีขึ้นไป) โดยมีระยะทางการเดินทางต่อสัปดาห์ อยู่ในระยะทางประมาณ 2 -5 กิโลเมตร แสดงว่าผู้สูงอายุจะเดินทางโดยเฉลี่ยต่อวันไม่เกิน 1 กิโลเมตร ผลการศึกษายังได้ พบว่า การเดินทางในแต่ละครั้งสำหรับผู้สูงอายุ จะประสบปัญหาและคำนึงถึงอุปสรรคต่อการเดินทางในเรื่องของความสะดวกของการเดินทางและสภาวะร่างกาย การคำนึงถึงและความสำคัญกับในเรื่องค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ตามลำดับ (ตารางที่ 5.5) จึงทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีการเดินทางในการดำเนินชีวิตภายในชุมชนเท่านั้น และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมของผู้สูงอายุแล้ว จะสามารถอธิบายได้ตามทฤษฎีพฤติกรรมความเคยชิน (Verplanken and Aaarts 1999, pp. 101-134 อ้างใน อ้างใน สุรเมศวร์ พิริยะวัฒน์ และคณะ, 2551, น.4) โดยในแต่ละวันจะมีการทำกิจกรรมในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอในพื้นที่สภาพแวดล้อมเดิม เช่น การไปออกกำลังกายในคณะชุมชนคลองจั่น จากการสังเกตการทำกิจกรรมกับพื้นที่ ผู้สูงอายุจะไปออกกำลังกายที่สวนสาธารณะ (สวนพฤกษชาติ) ในช่วงเช้าของวันเป็นจำนวนมาก และส่วนใหญ่จะเป็นประจำ (ตารางที่ 5.2) ซึ่งอาจสามารถสรุปว่าพฤติกรรมที่ผู้สูงอายุทำในแต่ละวันนั้นจะเกิดจากความเคยชินที่ก่อให้เกิดการกระทำ รวมไปถึงสภาวะร่างกายและความสะดวกของผู้สูงอายุ

รูปแบบการเดินทางในการทำกิจกรรมภายในชุมชน จากการศึกษา พบว่า ในกรณีที่ผู้สูงอายุไปทำกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชนหรือละแวกชุมชน ผู้สูงอายุจะใช้รูปแบบการเดินทางด้วยการเดินเท้ามากกว่าการใช้รถส่วนตัวหรือรถขนส่งมวลชน ได้แก่ การพบปะพูดคุยกับเพื่อนฝูง การนั่งพักผ่อนตามสวนสาธารณะหรือพื้นที่พักผ่อนในชุมชน การออกกำลังกาย กิจกรรมการมีส่วนร่วมสร้างสรรค์ชุมชน การซื้ออาหารและของใช้ และการไปทำงานหรือขายของในพื้นที่โครงการ แต่ในกรณีที่เป็นกิจกรรมภายนอกชุมชนเป็นระยะทางไกล ๆ คือ กิจกรรมการไปท่องเที่ยวทัศนศึกษา การเดินทางไปห้างสรรพสินค้า การซื้ออาหารและของใช้ การไปทำบุญ และการเดินทางไปทำงาน ผู้สูงอายุจะเลือกใช้รูปแบบการเดินทาง โดยรถยนต์ส่วนตัว รถประจำทางหรือรถทัวร์ และรถรับจ้างประเภทอื่น ๆ

ตามแนวคิด ADL (Baker, Bodner and Allman, 2003) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเดินทางของผู้สูงอายุได้เสนอว่า การให้ความสำคัญพฤติกรรมการเดินทางของผู้สูงอายุและการใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมสามารถไปได้ไกลเพียงใด จะเป็นการสร้างคุณค่าให้แก่ผู้สูงอายุ แต่ในการศึกษานี้ได้พบว่า การเดินทางจะเป็นระยะที่สั้นและยังไม่มีผลต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ อาจเป็นผลจากสภาพสังคมไทยที่อยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ ลูกหลานยังคงดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งจะลดแรงกดดันทางด้านสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ แม้พฤติกรรมดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุจะไม่ได้เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎี ADL ก็ตาม พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังมีความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตของตนเอง (ภาพที่ 5.58) และยังมีความสนใจต่อการเดินทางถึงแม้ว่าสภาวะร่างกายและความไม่สะดวกต่อการเดินทางจะเป็นอุปสรรคก็ตาม ดังนั้นจึงควรมีการเข้ามาสนับสนุนให้เกิดการระบบขนส่งสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อจะได้เสนอแนะสำหรับ ชสมก. ควรที่จะจัดและส่งเสริมให้มีความสะดวกในการเข้าถึงและสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง

6.2 สภาพและปัญหาการใช้สอยพื้นที่

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการใช้สอยพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ภายในโครงการเคหะชุมชนทั้งสองแห่ง พบว่าจะมีลักษณะการใช้สอยพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ ทั้ง อาคารที่พักอาศัย พื้นที่ส่วนกลางและรอบข้างของอาคาร พื้นที่ส่วนกลางชุมชนและสนามกีฬา พื้นที่ในละแวกและจุดเชื่อมต่อการเดินทางสู่ภายนอกชุมชนของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุจะประสบปัญหาในพื้นที่เป็นภาพรวมที่ใกล้เคียง ดังนั้นจะสรุปข้อมูลจากทั้งสองพื้นที่เป็นการใช้สอยพื้นที่และปัญหา ได้ดังนี้

ตารางที่ 6.1
สรุปสภาพและปัญหาการใช้สอยพื้นที่โครงการทุ่งสองห้อง

พื้นที่ใช้สอยชุมชน	ปัญหาภายในทุ่งสองห้อง	แนวทางการปรับปรุง
1.ระดับอาคารที่พักอาศัย 1.1 ห้องพักอาศัย	พื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ	-การจัดวางเฟอร์นิเจอร์และการขยายพื้นที่ใช้สอยตามความเหมาะสม
1.2 ใต้ถุนอาคารและคอร์ทกลาง	ความสกปรกในพื้นที่และไม่เป็นระเบียบ	-ข้อบังคับการรักษาความสะอาดและจัดพื้นที่
1.3 โถงทางเดิน	ราวระเบียงที่บิ่นพื้นที่น้อยเกินไปไม่เป็นระเบียบ	-ปรับลักษณะราวระเบียงให้เหมาะสม
1.4 บันได	มีราวเพียงราวเดียว ผู้สูงอายุไม่สามารถพยุงตัวได้	-เพิ่มราวจับอีกด้านสำหรับพยุงตัวหรือปรับเป็นทางลาด
2.ระดับชุมชน (ภายในโครงการ) 2.1 พื้นที่ด้านข้างระหว่างอาคาร	ไม่เป็นระเบียบ พื้นผิวทางเดินชำรุด	-จัดพื้นที่กิจกรรมเพิ่มเติมตามความเหมาะสม -ซ่อมแซมเปลี่ยนวัสดุปูพื้น
2.2 สนามกีฬาสวนสาธารณะ	อยู่ไกลจากแฟลต ไม่เพียงพอ ไม่มีที่กำบังแดด	-เสนอแนะปรับปรุงพื้นที่จัดพื้นที่เพิ่มเติม ทำที่กำบังแดด
2.3 ตลาดย่านพาณิชย์กรรม	สกปรกและกีดขวางและบดบังทางเดินสัญจร	-จัดระบบการวางแผงขายของให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
3.ระดับชุมชน(ภายนอกโครงการ) 3.1 จุดเชื่อมต่อสู่ภายนอกชุมชน	ความปลอดภัยในการสัญจรจากการจราจร และอาชญากรรม สะพานลอยเป็นอุปสรรคในการเดินทาง	-จัดพื้นที่ทางข้ามที่เหมาะสม และการตรวจตราความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ
3.2 ระบบขนส่งมวลชนสำหรับผู้สูงอายุ	ผู้สูงอายุลำบากในการเดินทาง ไม่มีการบริการใกล้ที่พักอาศัย	-สนับสนุนรถบริการรับส่งผู้สูงอายุ

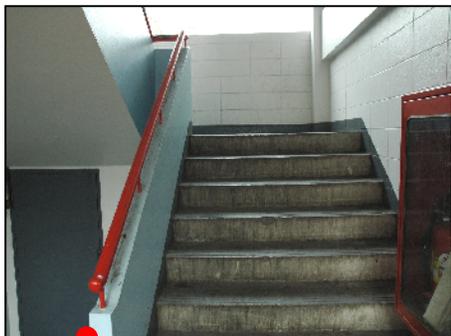
ตารางที่ 6.2
สรุปสภาพและปัญหาการใช้สอยพื้นที่โครงการคลองจั่น

พื้นที่ใช้สอยชุมชน	ปัญหาในเคหะคลองจั่น	แนวทางการปรับปรุง
1.ระดับอาคาร ที่พักอาศัย 1.1ห้องพักอาศัย	พื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ	-การจัดวางเฟอร์นิเจอร์และการขยายพื้นที่ใช้สอย อีกทั้งการมีห้องหลายแบบตามความเหมาะสมของครอบครัว
1.2ใต้ถุนอาคารและ คอร์ทกลาง	ความสกปรกในพื้นที่และไม่เป็นระเบียบ กีดขวางทางสัญจร	-ข้อบังคับการรักษาความสะอาดและจัดพื้นที่
1.3โถงทางเดิน	ราวระเบียงทึบ พื้นที่น้อยเกินไปไม่เป็นระเบียบ	-ปรับปรุงลักษณะราวระเบียงให้เหมาะสม
1.4บันได	มีราวเพียงราวเดียว ผู้สูงอายุไม่สามารถพยุงตัวได้	-เพิ่มราวจับอีกด้านสำหรับพยุงตัว
2.ระดับชุมชน (ภายในโครงการ) 2.1พื้นที่ด้านข้างระหว่างอาคาร	ไม่เป็นระเบียบ พื้นผิวทางเดินชำรุด พื้นขรุขระ เป็นหลุมเป็นบ่อ	-จัดพื้นที่กิจกรรมที่เหมาะสม -ซ่อมแซมเปลี่ยนวัสดุปูพื้น
2.2สนามกีฬาสวนสาธารณะ	บางพื้นที่ถูกปล่อยให้ร้าง ชำรุดและไม่มีที่กำบังแดด	-ปรับปรุงพื้นที่ตามความสนใจ -ซ่อมแซมพื้นที่การใช้งาน
2.3ตลาดย่านพาณิชยกรรม	สกปรกและกีดขวางทางสัญจร บดบังพื้นที่ถนนทางเดิน	-จัดระบบการวางแผงขายของให้เป็นระเบียบ
3.ระดับชุมชน(ภายนอกโครงการ) 3.1 จุดเชื่อมต่อสู่ภายนอกชุมชน	ความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุในการสัญจร สะพานลอยเป็นอุปสรรคในการเดินทาง	-จัดพื้นที่ทางข้ามที่เหมาะสม สร้างความปลอดภัย
3.2 ระบบขนส่งมวลชนสำหรับผู้สูงอายุ	ผู้สูงอายุลำบากในการเดินทางให้บริการ	-สนับสนุนรถบริการรับส่งผู้สูงอายุ

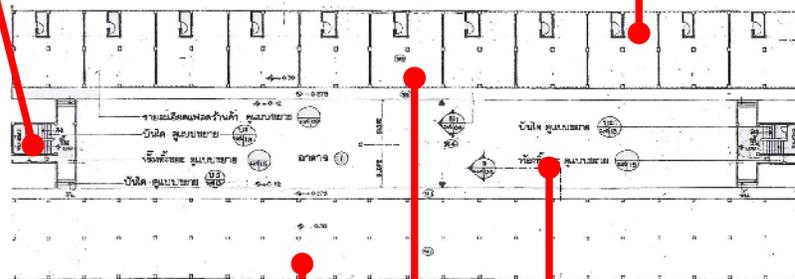
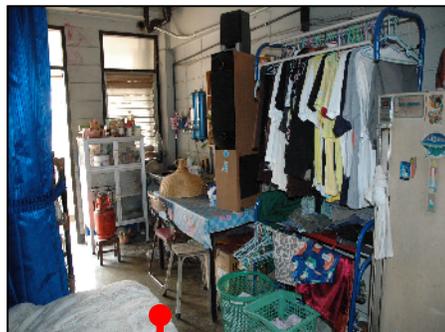
ภาพที่ 6.2

ปัญหาที่พบในอาคารที่พักอาศัยโครงการเคหะชุมชนทุ่งสองห้อง

บันไดมีราวจับเพียงด้านเดียว

พื้นที่ใช้สอยห้องพักไม่เพียงพอ

คอร์ทกลาง พื้นที่ไม่เป็นระเบียบ

ได้ทุนสกปรก กีดขวางทางสัญจร

ราวระเบียงที่บิ่น พื้นที่ใช้สอย
ไม่เพียงพอ

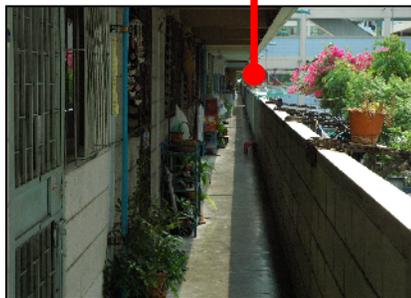
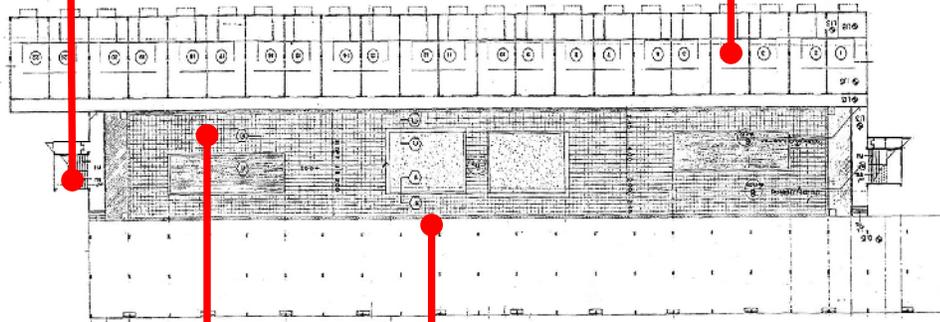
ภาพที่ 6.3

ปัญหาที่พบในอาคารที่พักอาศัยโครงการเคหะชุมชนคลองจั่น

บันไดมีราวจับเพียงด้านเดียว

พื้นที่ใช้สอยห้องพักไม่เพียงพอ

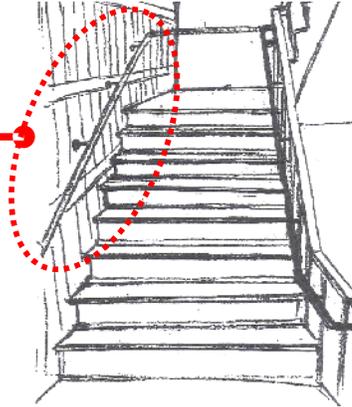
ราวระเบียงที่บ
พื้นที่ใช้สอย
ไม่เพียงพอ

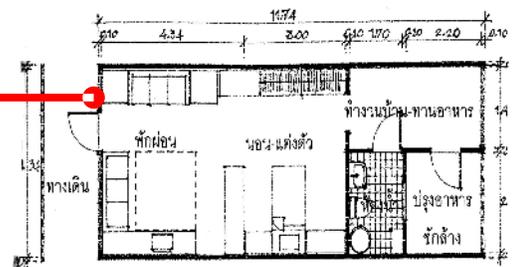
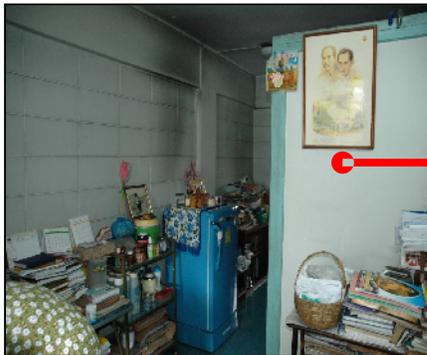
ได้ทุนมีการเก็บสัมภาระ
กีดขวางทางสัญจร

คอร์ทกลาง พื้นที่ไม่เป็นระเบียบ

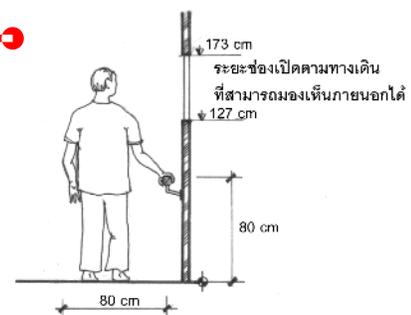
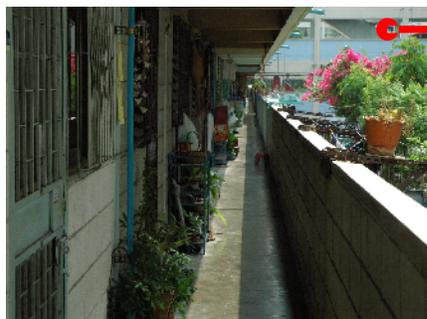
ภาพที่ 6.4
แนวทางการปรับปรุงในอาคารที่พักอาศัยโครงการทั้งสองแห่ง

เพิ่มราวบันไดอีกด้านเพื่อช่วยในการพยุงตัว

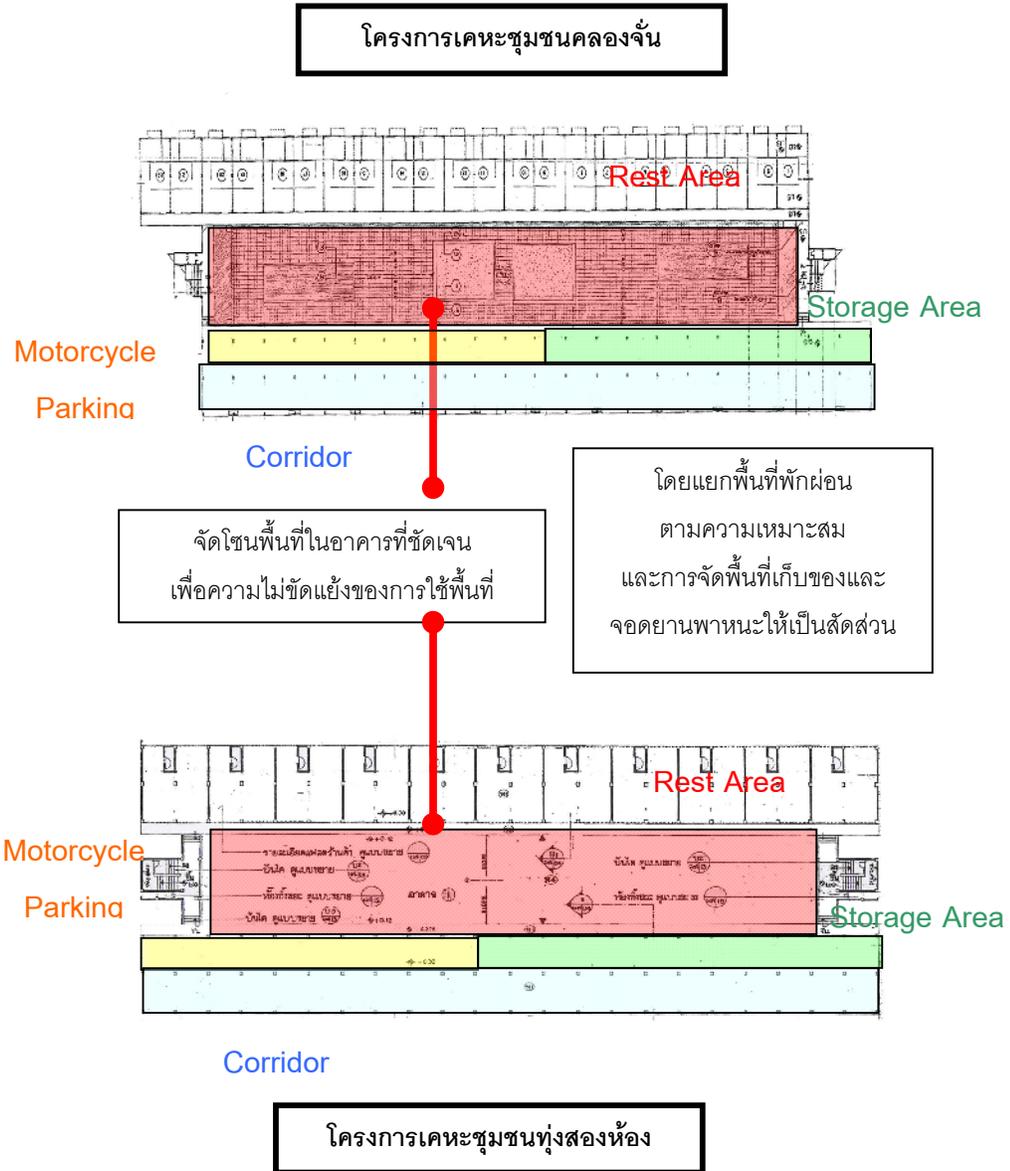
จัดพื้นที่ใช้สอยห้องพักให้เป็นระเบียบ

ปรับปรุงราวระเบียง เพิ่มราวจับและ
ทางเดินที่เหมาะสม

ภาพที่ 6.5

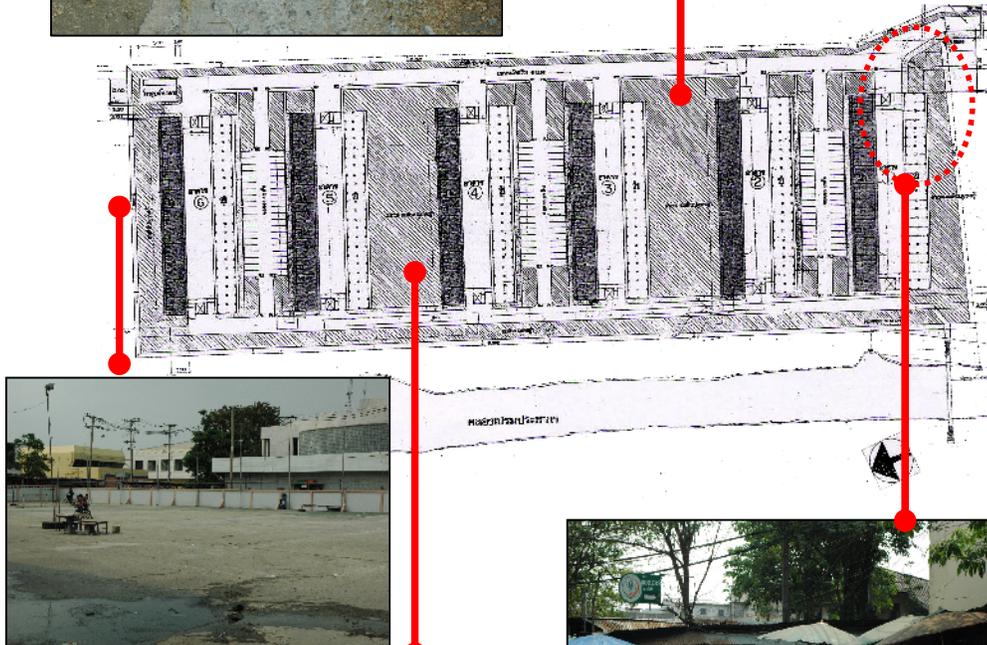
แนวทางการปรับปรุงการใช้พื้นที่อาคารที่พักอาศัยโครงการทั้งสองแห่ง

ภาพที่ 6.6

ปัญหาที่พบในพื้นที่ส่วนกลางของชุมชนภายในโครงการเคหะชุมชนทุ่งสองห้อง

พื้นที่ด้านข้างอาคาร มีการใช้พื้นที่ไม่เป็นระเบียบและพื้นผิวทางเดินระหว่างอาคารชำรุด

สวนสาธารณะมีพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ ไม่มีกำแพงแดด และไม่มีการจัดสภาพองค์ประกอบพื้นที่

พื้นที่ตลาดไม่เป็นระเบียบ แผงขายของกีดขวางบนทางเดินสัญจร

ภาพที่ 6.7

ปัญหาที่พบในพื้นที่ส่วนกลางของชุมชนภายในโครงการเคหะชุมชนคลองจั่น

พื้นที่ด้านข้างอาคาร มีการใช้พื้นที่ไม่เป็นระเบียบ และพื้นผิวทางเดินระหว่างอาคารชำรุด

สนามกีฬาบางพื้นที่ถูกทิ้งให้ร้าง และชำรุดทรุดโทรม

พื้นที่ตลาดย่านพาณิชยกรรมไม่เป็นระเบียบ แผงขายของ กีดขวางบนทางเดินสัญจร

ภาพที่ 6.8

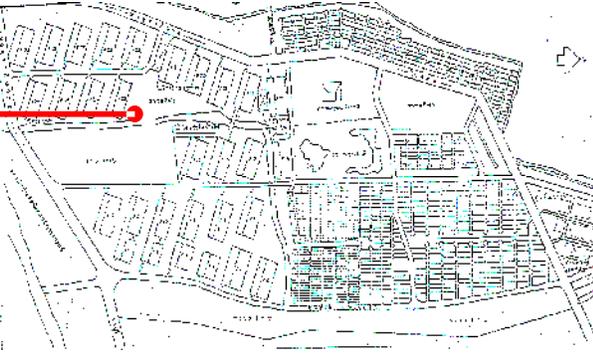
แนวทางการปรับปรุงพื้นที่ด้านข้างอาคารและสนามกีฬาของชุมชนภายในโครงการทั้งสองแห่ง

**พื้นที่เสนอแนะ
การปรับปรุงภายในโครงการ**

โครงการเคหะชุมชนคลองจั่น

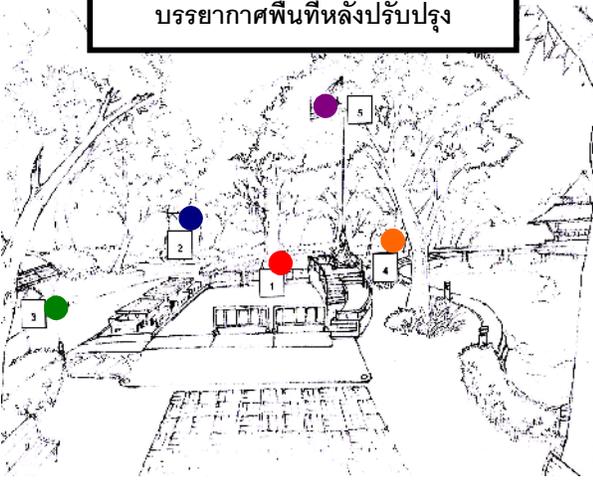

พื้นที่ด้านข้างอาคารและสนามกีฬา
สามารถปรับปรุงพื้นที่ให้ใช้ประโยชน์
ร่วมกันได้

หมายเลข 1 เป็นลานทำกิจกรรม
หมายเลข 2 เป็นส่วนของม้านั่งสำหรับ
พักผ่อน
หมายเลข 3 เป็นทางเดินมีหลังคา
หมายเลข 4 เป็นที่นั่งยกระดับสำหรับตั้ง
พระพุทธรูปหรือที่นั่งสำหรับ
พระสงฆ์
หมายเลข 5 เป็นเสาธง
(การจัดพื้นที่อาจปรับเปลี่ยนไปได้)

บรรยากาศพื้นที่หลังปรับปรุง

**พื้นที่เสนอแนะ
การปรับปรุงภายในโครงการ**

โครงการเคหะชุมชนทุ่งสองห้อง

